

Plan för tillsynsvägledning för åren 2012 – 2014

Plan för tillsynsvägledning för åren 2012 – 2014

Best.nr. 511 027
Sundbyberg, februari 2012
Utgivare: Kemikalieinspektionen©
Beställningsadress: CM Gruppen, Box 11063, 161 11 Bromma
Tel: 08-5059 33 35, fax 08-5059 33 99, e-post: kemi@cm.se
Rapporten finns som nedladdningsbar pdf på www.kemi.se

Omslag och bilder: Kemikalieinspektionen
Tryck: CM Gruppen AB

Förord

Det övergripande syftet med Kemikalieinspektionens flerårsplan för tillsynsvägledning är skapa förutsättningar för en likvärdig och effektiv lokal och regional kemikalietillsyn som bidrar till att säkerställa lagstiftningens avsikter. Planen¹ ska tydliggöra vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen tänker bedriva inom de närmaste åren och underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra i deras planering.

De aktiviteter som finns med i planen har valts utifrån de behov som kommunerna och länsstyrelserna har uttryckt och utifrån vad Kemikalieinspektionen bedömer kommer att behövas inom de närmaste åren. I planen beaktar Kemikalieinspektionen Tillsyns- och föreskriftrådets beskrivning av de fem egenskaper som karaktäriserar god tillsynsvägledning; att tillsynsvägledningen ska vara *planerad, koordinerad, tydlig, kommunikativ och tillgänglig*.

I samband med en seminarieserie under våren 2011 samt via en allmän förfrågan till ett antal kommuner och länsstyrelser gavs dessa chansen att lämna ytterligare önskemål. De önskemålen och synpunkterna har beaktats i planen.

Planen har beslutats av Kemikalieinspektionens generaldirektör, Nina Cromnier. Detta är den tredje flerårsplan för tillsynsvägledning.

Kemikalieinspektionen tackar alla som har lämnat synpunkter och önskemål under arbetet med denna plan.

Sundbyberg i december 2011

Kemikalieinspektionen

Hör gärna av er till Avdelningen Tillsyn på Kemikalieinspektionen om ni har några synpunkter, förslag, idéer etcetera som rör Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Kontaktpersoner:

Hadil Karim
Avdelningen Tillsyn
08-519 41 319
hadil.karim@kemi.se

Agneta Westerberg
Avdelningen Tillsyn
08-519 41 264
agneta.westerberg@kemi.se

¹ I regleringsbrevet för 2009 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram en plan för tillsynsvägledning för åren 2010-2012. Planen ska årligen uppdateras och fyllas på med nya vägledningsaktiviteter för de kommande tre åren.

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	7
Inledning.....	8
Osäkerheter under framtagandet av planen	8
Uppdateringar av planen	8
Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.....	9
Tyngdpunkten i vägledningen; samordning, stöd och råd	9
Kommunerna största målgruppen	10
Prioriteringar för åren 2012 – 2014.....	10
Skriftligt stöd & råd	11
Muntligt stöd & råd.....	13
Samordning.....	14
Uppföljning & utvärdering	15

Sammanfattning

För att kemikalietillsynen ska bli likvärdig och effektiv på både lokal och regional nivå tar Kemikalieinspektionen årligen fram en flerårsplan för tillsynsvägledning. Planen tydliggör vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen tänker bedriva inom de närmaste tre åren och underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra i deras planering.

De aktiviteter som finns med i planen har valts ut i samverkan med regionala och lokala myndigheter.

Summary

The Swedish Chemicals Agency publishes an annual three-year-plan describing guidance activities for harmonizing enforcement of chemical legislation on the local and regional levels.

The plan is meant to facilitate the work of the Swedish municipalities and county administrative boards and provide them with information required to carry out enforcement in an efficient way.

The activities described have been chosen to meet the needs expressed by the municipalities and county administrative boards and are based also on experiences made by the Swedish Chemicals Agency.

Inledning

Tillsynsvägledningen inom Kemikalieinspektionens ansvarsområde är välbehövlig och kommer att fortsätta att vara viktig under ett antal år framöver. Det stora behovet av tillsynsvägledning hos kommuner och länsstyrelser är bland annat relaterat till implementeringen av de omfattande EG-regelverken Reach² och klassificeringsförordningen, CLP³ samt myndigheternas nya tillsynsansvar enligt Miljötillsynsförordningen⁴ som började gälla den 1 mars 2011.

Det är ofta svårt för kommuninspektörerna att hinna sätta sig in i speciallagstiftningar på kemikalieområdet eftersom de har ett brett arbetsfält med tillsynsuppgifter inom skiftande regelområden. Därför är det viktigt att underlätta för inspektörerna så att de kan utföra operativ tillsyn genom att till exempel erbjuda väl avgränsade samverkansprojekt med konkret vägledning i form av bland annat utbildning, checklistor och tillsynshandledningar.

I arbetet med denna plan fick samtliga kommuner och länsstyrelser, som deltog vid Kemikalieinspektionens seminarier om Miljötillsynsförordningen, Reach och CLP under våren 2011, möjlighet att komma med önskemål om och synpunkter på vilket behov av tillsynsvägledning de har. Dessutom skickades en förfrågan till ett urval kommuner och länsstyrelser om ytterligare specificering av det befintliga behovet. Kommunernas och länsstyrelsernas önskemål stämmer väl överens med de behov av tillsynsvägledning som Kemikalieinspektionen ser finns de närmsta åren. När det gäller regelområden lyfter myndigheterna framförallt fram behovet av att få tillsynsvägledning om Reach, CLP och besked om vilken konkret tillsyn de ska utöva. Önskemålen är att tillsynsvägledningen består av en blandning av nationella tillsynsprojekt, seminarier, skriftligt material, vägledning via webben med mera.

Osäkerheter under framtagandet av planen

En rad osäkerheter har funnits under arbetet med planen. Det gäller till exempel tillämpningen av det nya tillsynsansvaret som kommuner och länsstyrelser har fått efter den 1 mars 2011. Miljötillsynsförordningen är i vissa fall svårtolkad och det är inte alltid tydligt vem som har tillsynsansvaret. Ytterligare en sak som försvårar planeringen av vägledningsinsatser är att både Reach och CLP har ännu inte trätt i kraft fullt ut och tillsynsmöjligheterna är fortfarande begränsade. Det innebär i sin tur att vägledningen inte kan äga rum för tidigt. Därför är det svårt att planera den framtida tillsynsvägledningen och planen är på grund av det inte så tydlig som Kemikalieinspektionen önskar.

Uppdateringar av planen

Planen kommer att revideras varje år. Och successivt bli mer detaljerad. Kemikalieinspektionen avser att fortlöpande ge kommunerna och länsstyrelserna möjlighet att komma med önskemål och synpunkter på tillsynsvägledningen på samma sätt som hittills. Det sker i samband med kurser, seminarier och konferenser i dialog och via enkäter samt i samband med nationella tillsynsprojekt.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)

³ Europaparlamentets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)

⁴ Miljötillsynsförordning (2011:13)

Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionen vägleder främst i tillsynsfrågor som rör kemiska produkter som släpps ut på marknaden. Det handlar till exempel om hur man bedömer märkningen på förpackningen till en kemisk produkt, om reglerna om barnskyddande förslutning eller kännbar varningsmärkning följs, om säkerhetsdatablad uppfyller reglerna eller om en produkt bör betraktas som ett bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionen ger också vägledning hur de regler som gäller varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt ska tolkas. Tillsynsvägledningen har hittills berört varutillsyn endast i mycket liten omfattning eftersom kommunernas ansvar varit otydligt. I och med den nya miljötillsynsförordningen har ansvaret blivit tydligare. I ett regeringsuppdrag under 2011 har Kemikalieinspektionen rätt ut hur myndigheten ska samverka med kommunerna i varutillsynen och en plan för tillsynsvägledning inom detta område kommer att tas fram under 2012. I den kommer det att specificeras vad vägledningen ska handla om samt hur den kommer se ut.

De allra flesta regler som tillsynsvägledningen omfattar är EG-förordningar som är direkt verkande i Sverige eller regler som härstammar från EG-direktiv och har införlivats i svensk lagstiftning. Få regler på Kemikalieinspektionens område är av svenskt ursprung.

Kemikalieinspektionens resurser för tillsynsvägledning har de senaste åren omfattat cirka två personår per år, men kommer att under 2012 och framåt att utökas till ca tre personår per år.

Tyngdpunkten i vägledningen; samordning, stöd och råd

Tyngdpunkten i Kemikalieinspektionens vägledning ligger på samordning, bland annat i form av nationella tillsynsprojekt, där samverkan med kommunerna sker samt på stöd och råd. Kemikalieinspektionen ger skriftligen stöd och råd via bland annat Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se och olika trycksaker men också i samband med utbildningar, seminarier och när Kemikalieinspektionen erbjuder kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelserna att följa med på tillsynsbesök.

Kemikalieinspektionen erbjuder sedan många år, i samarbete med Umeå Universitet, en fortbildning för yrkesverksamma miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Kursen omfattar 7,5 högskolepoäng.

De nationella tillsynsprojekt som hittills bedrivits har haft återverkningar ända upp i toppen på leverantörskedjan. I projekten har kommunerna bland annat haft tillsyn av kemiska produkter hos återförsäljare, där de har sett till att felaktiga produkter inte säljs i butikerna och återrapporterat till Kemikalieinspektionen. Därefter har Kemikalieinspektionen inspekterat leverantörerna av produkterna och kontrollerat att tillverkare och företag som för in produkter till Sverige inte släpper ut dem på marknaden i strid med regelverket. Tillsynsvägledningen har bland annat bestått av utbildning på upptaktsdagar, tillsynshandledning och checklistor samt frågor och svar på särskild projekthemsida. De utvärderingar som deltagare får göra i samband med kurser, seminarier och nationella tillsynsprojekt sammanställs och erfarenheterna och omdömena används för att utveckla tillsynsvägledningen ytterligare, se ”Uppföljning & utvärdering”. Dessa begrepp används i en vidare betydelse i denna plan jämfört med i tillsynsförordningen⁵ där de avser uppföljning och utvärdering av *operativ* tillsyn. Kemikalieinspektionen ser framöver ett ökat behov av att samverka med andra

⁵ Förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken

myndigheter med angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen. Detta gäller bland andra Naturvårdsverket, MSB⁶ och Arbetsmiljöverket. Under 2009 inleddes samarbete med Naturvårdsverket för att reda ut sambanden mellan Reach, miljöbalken och vattendirektivet. Nästa steg i den samverkan är ett gemensamt samverkansprojekt, under 2012, som riktar sig till både kommuner och länsstyrelser och som handlar om Reach.

Kemikalieinspektionen måste enligt vissa EG-rättsakter rapportera in Sveriges tillsynsaktiviteter till kommissionen eller den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA⁷ och behöver då få uppgifter från kommuner och länsstyrelser om den tillsyn de haft. Rapporteringskraven gäller växtskyddsmedel, biocider, marknadskontroll, VOC, Reach-förordningen och klassificeringsförordningen (CLP). Kemikalieinspektionen jobbar på att utveckla rapporteringen så att kommuner och länsstyrelser kan rapportera in sina uppgifter i webbformulär på Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se. Uppföljning och utvärdering i övrigt av kommunernas tillsyn (förutom i de nationella tillsynsprojekten) har hittills inte varit prioriterat i förhållande till satsningarna på samordning, stöd och råd. Kemikalieinspektionen vill i första hand lägga resurserna på det senare.

Kommunerna största målgruppen

Kemikalieinspektionen har en egen operativ tillsyn som tidigare delades med kommunerna. Kommunerna är också den största målgruppen för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning och ambitionen är att i första hand vända sig direkt till dem med tillsynsvägledningen. Målet är att vägledningen ska vara så konkret som möjligt. Kemikalieinspektionen försöker i största möjliga mån att ta med sig erfarenheter från den egna operativa tillsynen in i utformningen av vägledningen. En stor del av tillsynsvägledningen riktar sig också till länsstyrelserna.

Prioriteringar för åren 2012 – 2014

Kemikalieinspektionen väljer att prioritera nationella tillsynsprojekt, skriftlig information via webben samt muntlig information vid seminarier och utbildningsdagar. Kemikalieinspektionen anser att det är det mest effektiva sättet att tillsynsvägleda på och det stämmer också överens med de önskemål som kommuner och länsstyrelser har uttryckt.

De regelområden som Kemikalieinspektionen prioriterar i tillsynsvägledningen under kommande år är de två stora och nya EG-förordningarna; Reach och klassificeringsförordningen, CLP (klassificering, märkning och förpackning av kemikalier). Även målgrupperna för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning lyfter fram behov av tillsynsvägledning inom dessa områden och då särskilt när det gäller vilka konkreta tillsynsuppgifter kommunerna respektive länsstyrelserna har över förordningarna enligt Miljötillsynsförordningen.

6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

7 European Chemicals Agency

Plan för tillsynsvägledning 2012-2014

Skriftligt stöd & råd		
Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2012/2013/2014)
Information på Kemi:s webbplats www.kemi.se – (Ingången kallad Tillsynsvägledning)	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeta fram mer vägledning på webben • Skapa en FAQ-sektion om tillsynsfrågor på webben (ny) • Utveckla informationen om varor • Publicera vägledningsmaterial från nationella tillsynsprojektens projekthemsidor ex.vis rapporter • Löpande uppdatering, bl.a. gällande Reach⁸ och CLP⁹ • Tillsynshandledning & faktablad publiceras på hemsidan. • Uppdatera informationen om överlåtelsestillstånd för hanteringen av särskilt farliga produkter • Uppdatera informationen om tändvätskor och oljelampor på hemsidan 	<p>2012</p> <p>2013</p> <p>2012</p> <p>2012-2014</p> <p>2012-2014</p> <p>2012-2014</p> <p>2012</p> <p>2012</p>
Extranätet	<ul style="list-style-type: none"> • Extranätet (som används framför allt vid de nationella samverkansprojekten) är en separat ingång länkad från Kemikalieinspektionens hemsida där kommuner och länsstyrelser hittar blandad information som är användbar i tillsynsarbetet. FAQ, checklistor, lathundar mm. 	2012-2014
Tillsynshandledning inkl.	<ul style="list-style-type: none"> • Uppdatera den nya handledningen 	2012

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)

⁹ Europaparlamentets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)

checklistor, mallar	<p>om tillsyn i butiker så att den innehåller tillsyn enligt detergentförordningen, tillsyn av bekämpningsmedel etc. (ny)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunernas och länsstyrelsernas tillsyn över Reach (i samband med samverkansprojekt 2012). • Löpande uppdatering av befintliga tillsynshandledningarna. • Material som tas fram i samband med nationella tillsynsprojekt. 	<p>2012</p> <p>2012</p> <p>2012-2014</p>
Faktablad – information om regelområden	<ul style="list-style-type: none"> • Tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemikalier (eventuellt) • Överlåtelse av farliga produkter på webben (ny) • Löpande uppdatering av befintliga faktablad 	<p>2014</p> <p>2012</p> <p>2012-2014</p>
Övrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Uppdatera/gör om broschyren "Kemiska produkter i butiker" gällande CLP bl.a. 	<p>2012</p>
Nyhetsbrev via e-post	<ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet att prenumerera på nyheter och information från Kemikalieinspektionen. Den som vill prenumerera på nyhetsbrevet går själv in på Kemi:s webbplats www.kemi.se/prenumerera och skriver in sin e-postadress. 	<p>Löpande</p>
Stötta i regionala projekt, till exempel miljösamverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Stödet kan till exempel bestå i att Kemi utser en kontaktperson som kan svara på frågor, medverkar med idéer inför projektet, medverkar vid utbildningar eller lämnar synpunkter på skrivet material. Vid varje förfrågan görs en bedömning av vilka resurser som finns att tillgå. 	<p>Vid förfrågan</p>
Svara på e-postfrågor	<ul style="list-style-type: none"> • På tillsynssidorna på webben finns en särskild e-postadress till en "inspektörsbrevlåda" (inspektor@kemi.se) 	<p>Löpande 2012-2014</p>

Muntligt stöd & råd		
Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2012, 2013, 2014)
Universitetskurs 7,5 högskolepoäng	<ul style="list-style-type: none"> Tillsyn kemiska produkter. Fortbildning för yrkesverksamma miljö- och hälsoskyddsinspektörer i samarbete med Umeå Universitet. Omarbetad utifrån beslut om ny tillsynsorganisation, Reach och CLP. 	2012(höst) 2013 (höst) 2014 (höst)
Seminarier/ föreläsningar	<ul style="list-style-type: none"> I samband med det nationella tillsynsprojekt om Reach-tillsyn som Keml ordnar tillsammans med Naturvårdsverket Seminarie serie om CLP, begränsningsregler bl.a. Vid förfrågan från till exempel länsstyrelser, miljösamverkansprojekt, universitet och högskola, kommuner, med flera. 	2012 (höst) 2013 (våren) Löpande 2012-2014
Länsstyrelsekonferens	<ul style="list-style-type: none"> Handläggartäff, 1 – 2 dagar. 	2012/ 2013/ 2014
Medföljare på Kemikalieinspektionens tillsynsbesök	<ul style="list-style-type: none"> Handläggare på kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter erbjuds att följa med på Keml:s inspektioner 	Löpande i samband med vissa av Keml:s projekt
Telefonfrågor	<ul style="list-style-type: none"> Till exempel vägledning i frågor som rör tolkning av olika regler om kemikalier 	Löpande

Samordning		
Form/ aktivitet	Område/innehåll	År (2012, 2013, 2014)
Nationella tillsynsprojekt	<ul style="list-style-type: none"> Med kommuner/ länsstyrelser. 2012 års projekt handlar om Reach-tillsyn hos nedströmsanvändare. Projektet ges i samarbete med Naturvårdsverket och riktar sig till både länsstyrelse och kommun. <p>Nästa projekt kommer att handla om varutillsyn ute i detaljhandeln.</p>	2012 (höst) 2014 (vår)
Samverkan med Naturvårdsverket	<ul style="list-style-type: none"> Samverkan i frågor som rör gemensamma områden i miljöbalken och Reach. Identifiera vilka områden som NV och Kemi kan samverka om i tillsynsvägledningen. Vägledningsmaterial som kommuner/lst. kan använda i sin tillsyn. 	2012/ 2013/2014

Uppföljning & utvärdering

Form/ aktivitet	Område/innehåll	År (2012, 2013, 2014)
<p>Rapport från kommuner och länsstyrelser</p>	<p>Enkäter till tillsynsmyndigheterna (webb). EG-förordningar kräver att KemI samlar ihop data och rapporterar landets tillsyn på dessa områden till kommissionen eller till den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA. Ta fram checklistor för hur enkäterna ska fyllas i.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn av växtskyddsmedel • Marknadskontroll • Tillsyn över Reach • Tillsyn över CLP • Tillsyn över VOC-produkter • Tillsyn av biocider 	<p>2012/2013/2014 Rapportering varje år</p>
<p>Utvärderingar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagare i nationella tillsynsprojekt och på kurser/ seminarier ges möjlighet att lämna utvärderingar • Undersökning av hur Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning uppfattas 	<p>Löpande 2012</p>

www.kemikalieinspektionen.se

**Kemikalieinspektionen, Box 2, 172 13 Sundbyberg. Besöksadress: Esplanaden 3A
Tel: 08-519 41 100, Fax: 08-735 76 98, E-post: kemi@kemi.se**